

до державних архівів України кінофотофонодокументів, методику і критерії виявлення унікальних документальних пам'яток, порядок надання платних послуг державними архівними установами, інші питання діяльності архівів. Формувалася багатоканальна система фінансування бібліотек, почалося активне впровадження нових інформаційних технологій в їх діяльність. У 1998 р. українське книговидання досягло рівня 1990 р. за кількістю назв, проте за тиражами становило тільки 25,9%. Таким чином, протягом другого періоду сформувалася в цілому нормативно-правова база державної інформаційної політики України та структура суб'єкта управління в інформаційній сфері. Тривав цей період майже п'ять років (межа 1994 – 1995 рр. – кінець 1999 р.), протягом яких відбувалися не лише експерименти над структурою суб'єкта управління, але й набув нового вигляду інформаційний простір держави, де значно посилювався приватний сегмент.

Отже, етап становлення державної інформаційної політики України тривав близько дев'яти років і змістовно складався з двох періодів. На цьому етапі пріоритети політики стосувалися формування нормативно-правових основ і структури управління, а пріоритетною галуззю була сфера ЗМІ. У результаті були сформовані правові основи цієї державної політики, структурована та конкретизована діяльність суб'єкта управління у сфері цієї державної політики, у цілому сформувалася власне інформаційна сфера України як об'єкт державної інформаційної політики.

Подальші дослідження з цієї тематики доцільно зосередити на періодизації подальшого розвитку державної інформаційної політики України та прогнозуванні тенденцій найближчих та перспективних її змін.

Список використаних джерел

1. Голоха Л. Ф. Модернізація державного управління бібліотечною справою в Україні: теоретико-методологічні аспекти : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Голоха Любова Федорівна. – Д., 2009. – 20 с.
2. Дуцик Д. Р. Роль засобів масової інформації у забезпеченні політичних прав та свобод громадян у демократичному суспільстві : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Дуцик Діана Ростиславівна. – К., 2004. – 19 с.
3. Концепція національної інформаційної політики : проект. – К. : Держкомінформ України, 2002. – 28 с.
4. Кравченко В. Як подолати інформаційну нерівність / В. Кравченко // Уряд. кур'єр. – 2000. – № 45. – С. 4 – 5.
5. Мащенко І. Г. Лики і лица телерадіопростору / І. Г. Мащенко. – К. : Укр. Медіа Спілка, 2003. – 352 с.
6. Петренко В. Комплекс підпорядкованості, або Становлення ЗМІ в

незалежній Україні / Віктор Петренко // Віче. – 2001. – № 10. – С. 19 – 32.

7. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – 665 с.

8. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938-VI. – Режим доступу : www.search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T112938.html.

9. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII, зі змінами. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/%D1%8E.

10. Чабаненко М. Возникновение и развитие Интернет-СМИ в Украине / Мирослава Чабаненко // RELGA : науч.-культуролог. журн. – 2011. – № 15 (233). – Режим доступа : www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-articles.

Надійшла до редколегії 09.10.13

УДК 35(477):342.3

Борис ГЛОТОВ, Наталія СИДОРЕНКО

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Аналізується історична генеза та етапи становлення організації державної влади в Україні. Досліджуються нормативно-правові засади та практика президентсько-парламентської системи організації державної влади.

Ключові слова: організація державної влади, інститут президента, виконавча гілка влади, законодавча гілка влади.

Борис Глотов, Наталия Сидоренко. Этапы становления организации государственной власти в Украине

Анализируется исторический генезис и этапы становления организации государственной власти в Украине. Исследуются нормативно-правовые принципы и практика президентско-парламентской системы организации государственной власти.

Ключевые слова: организация государственной власти, институт президента, исполнительная ветвь власти, законодательная ветвь власти.

Boris Glotov, Natalia Sidorenko. Stages of becoming of organization of state power in Ukraine

The historical genesis and stages of becoming of organization of state power is carried out in Ukraine is analysis. The normatively legal principles and practice of the prezidentsko-parlamentskoy system of organization of state power.

© Глотов Б. Б., Сидоренко Н. С., 2013

Key words: organization of state power, institute of president, executive branch of power, legislative branch of power.

Наявна політична ситуація в Україні, пов'язана з консолідацією політико-управлінських еліт навколо стратегічного політичного курсу держави – набуття асоційованого членства в ЄС, указ Президента України про створення Конституційної асамблеї свідчать про потребу реформування існуючої системи організації державної влади. Чинна президентсько-парламентська система організації державної влади як чітко організована, суворо впорядкована, цілісна система взаємодії між населенням і центральними органами державної влади (Президент України, виконавча, законодавча і судова гілки державної влади) була конституційно визначена у 1996 р. Однак попередня історична генеза організації державної влади в Україні не могла не вплинути на процес становлення президентсько-парламентської системи організації державної влади.

У сучасній науковій літературі з політології, теорії держави та права, конституційного права України, історії держави та права (С. Агафонов, Ю. Шемшученко, В. Чушенко, С. Алексеев, Ф. Ардан, Г. Агаманчук, М. Баглай, О. Бойко, Ю. Бисага, Ф. Бурчак, Л. Сімонішвілі, В. Журавський, В. Погорілко, Ю. Тодика та ін.) досліджуються взаємодія президента з урядом та парламентом за різних форм державного правління, визначаються переваги президентських республік над парламентськими і навпаки, розкривається правовий статус інституту президента. Однак недостатньо проаналізований історичний процес становлення державної влади в Україні.

Метою статті є дослідження історичної еволюції організації державної влади в Україні та безпосередньо етапів становлення державної влади в незалежній Україні.

Перервність процесу українського державотворення не могла не позначитись на організації державної влади. Так, історичні джерела свідчать, що Києворуська держава була федерацією земель під сюзеренітетом київського князя, якому належала найвища воєнна, господарська, адміністративна й судова влада. Однак він не був одноосібним правителем держави, а спирався на з'їзд князів, що зумовило боротьбу за великокняжий сеньйорат – Київ, децентралізацію удільних князівств. Якщо в північно-східній частині Русі, починаючи з Андрія Боголюбського, відбувається концентрація державної влади спочатку навколо Володимира, а потім Москви, що закладає тенденцію до єдиновладдя, то в Києві спостерігається відсутність спадкоємності державної влади.

Наприклад, тільки за 100 років (1146 – 1246) у місті змінилося 47 князів, що заклало вічеву традицію в процесі організації державної влади [2, с. 178].

У польсько-литовську добу традиції «народовладдя» знаходять свій прояв в організації влади в козацько-гетьманській державі. Зокрема, за Конституцією П. Орлика 1710 р. (що мала назву «Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорізького») Україна визначалася як станова республіка на чолі з виборною гетьманською владою. Є всі підстави стверджувати, що це були конституційно-правові засади гетьмансько-парламентської республіки з обраним гетьманом на чолі. За цією Конституцією формувалися три гілки влади: законодавча (Генеральна рада), виконавча (гетьман і генеральна старшина) та судова (Генеральний суд). Створювався своєрідний козацький парламент – Гетьманська військова рада. Загалом у Конституції П. Орлика відчутні ліберально-демократичні традиції, а запровадження постійних генеральних рад свідчило про зародження засад парламентаризму в середовищі українського політикуму [4].

За часів існування Української Народної Республіки (1917 – 1920 рр.) Конституція УНР («Статут про державний устрій, права і вольності УНР»), яка була затверджена Центральною Радою в останній день її існування, а саме 29 квітня 1918 р., утверджувала принцип верховенства парламенту, тобто форму державного правління – парламентську республіку. За конституцією вся влада в УНР «походить від народу» (ст. 22), а її верховним органом є Всенародні збори, обрані рівним, прямим, таємним і пропорційним голосуванням.

Українська держава за часів гетьмана П. Скоропадського (квітень – листопад 1918 р.) за формою державного правління відповідно до гетьманських «Законів про тимчасовий державний устрій», виданих 29 квітня 1918 р., була абсолютною монархією з диктаторськими повноваженнями гетьмана. Зокрема, він визначав свої повноваження як верховного правителя, затверджував закони, призначав склад уряду (Раду міністрів) і Державного Сенату (вища судова інстанція), одноосібно керував зовнішньополітичними і військовими справами, вирішував питання помилування тощо.

За часів радянської влади в Україні (1918 – 1991 рр.) заперечувалася сама ідея поділу влади, а конституційно декларувалася так званий принцип демократичного централізму, який розглядався як принцип функціонування державного механізму і передбачав існування системи представницьких органів як єдиних органів державної влади [15]. Уся влада належала радам,

однак за керівної і спрямовуючої ролі Комуністичної партії. Тобто було чітке розмежування політики й управління як двох форм соціального врегулювання суспільних відносин. Політика КПРС визначала, перш за все, стратегічну концепцію діяльності державної влади, задавала стратегічні цілі розвитку суспільства, що легітимізувало подальшу управлінську діяльність рад. Управління – це процес, який має визначену мету. Радянська система державного управління, як будь-яка система управління, виконувала чотири основні функції – планування, організації, контролю і мотивації [5, с. 215].

Становлення державної влади в незалежній Україні відбувалося в декілька етапів. Перший етап, який був найкоротшим, охоплює період з червня по листопад 1991 р. Характерною його рисою була боротьба між прихильниками президентської та парламентської республік. Верховна Рада України ще 19 червня 1991 р., тобто під час існування СРСР, ухвалила концепцію нової конституції. Вона передбачала створення принципово нової системи виконавчої влади, яка має здійснюватися президентом, віце-президентом республіки, кабінетом міністрів і державною адміністрацією. Закон від 5 липня 1991 р. «Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР» також закріплював, що президент є найвищою посадовою особою української держави і главою виконавчої влади [10]. Але в діючому на той час з 1978 р. Основному Законі України ключовою залишалось конституційне положення про те, що народ здійснює державну владу через ради народних депутатів. Конституціоналізовані таким чином владні відносини свідчили про еволюцію радянської республіки в бік парламентської. Запровадження поста президента забезпечило прискорення темпів трансформації соціально-економічних відносин і створення дієвої системи державного механізму [1].

Перший офіційний проект нової Конституції України, розроблений робочою групою Конституційної комісії (листопад 1991 р.), також передбачав, що президент має бути главою держави і главою виконавчої влади. З урахуванням того, що йому також надавались повноваження з формування кабінету міністрів без участі парламенту, то виходить, що розробники проекту брали за основу президентсько-парламентську систему організації державної влади в Україні.

Другий етап (грудень 1991 – червень 1996 рр.) у становленні державної влади починається з появою в політико-правовій практиці України інституту президента. Цей етап характеризувався

перманентною політичною боротьбою між прихильниками впровадження в Україні парламентської і президентської форм державного правління. Причому скориставшись втратою Верховною Радою позицій єдиного всевладного органу, виконавча влада на чолі з президентом спробувала їх посилити. Зокрема, у лютому 1992 р. Л. Кравчуком створено Державну думу України, яка мала виконувати консультативні функції при президентові. Парламент відповів жорсткою опозицією, і президент змушений був розпустити Державну думу. У березні 1992 р., за поданням Л. Кравчука, Верховна Рада України прийняла Закон України про запровадження посади представника президента [14]. Інститут представників президента певною мірою зміцнив виконавчу вертикаль влади, але взаємовідносини між представниками президента і головами обласних та районних рад не були чітко визначені.

Конституційно невизначеними також залишалися взаємовідносини найвищих посадових осіб і всередині виконавчої гілки влади, передусім президента і прем'єр-міністра. Безсумнівною була лише підпорядкованість останнього президенту. Це ще раз підтверджувалося в проекті Конституції України в редакції від 1 липня 1992 р. [3], де статус президента визначався як глави держави і глави виконавчої влади, тобто конституювалася президентська система організації державної влади [7].

У проекті від 27 травня 1993 р. спостерігаються вже риси, притаманні змішаній республіці: президент визнавався лише главою держави, йому підпорядковувався кабінет міністрів, який водночас був відповідальний перед парламентом. Восени 1993 р. Л. Кравчук, згідно з підписаним ним 27 вересня 1993 р. указом «Про керівництво Кабінетом Міністрів України», взяв на себе обов'язки глави виконавчої влади [12]. Але намір надати українській республіці президентського змісту не увінчався успіхом: 23 червня 1994 р. зазначений указ було скасовано [6].

Наприкінці 1994 р. Президент України Л. Кучма вніс на розгляд Верховної Ради проект Закону України про державну владу. У ньому містилися конкретні пропозиції щодо розмежування влади в законодавчій і управлінсько-розпорядчій сферах. У 1995 р. 18 травня простою більшістю голосів український парламент прийняв закон «Про державну владу й місцеве самоврядування» [9]. Згідно з цим законом президент став одноосібним главою уряду, склад якого він мав формувати одноосібно, без узгоджень і затверджень Верховною Радою.

У червні 1995 р. Л. Кучма і О. Мороз підписали Конституційний

Договір «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування на період до прийняття нової конституції України» [13]. Договір по суті «законсервував» закріплені до тих пір у конституційному законодавстві безсистемні риси парламентської та президентської республік з домінуванням елементів останньої. Але в практичній площині політична боротьба не припинилася аж до прийняття нової Конституції України і, що природно, це наклало значний відбиток на зміст Основного Закону в цілому й у тій його частині, де мова йде про президентсько-парламентську систему організації державної влади.

Третій етап (червень 1996 – січень 2006 рр.) ознаменований остаточною конституціоналізацією організації державної влади. Нова Конституція України від 28 червня 1996 р. закріпила в державі як риси президентської системи організації державної влади (зокрема: а) позапарламентський метод обрання президента; б) відповідальність уряду перед президентом; в) широкі конституційні повноваження глави держави; г) можливість його усунення від влади в порядку імпичменту тощо), так і риси парламентської системи організації державної влади (а) наявність окремого органу виконавчої влади – Кабінету Міністрів України на чолі з прем'єр-міністром; б) підзвітність і підконтрольність Уряду парламенту; в) широкі повноваження парламенту в законодавчій та інших, визначених Конституцією, сферах; г) можливість розпуску парламенту президентом тощо). Установлення такого «симбіозу» було зумовлено співвідношенням політичних сил на момент прийняття Конституції та фактором запозичення європейського зарубіжного досвіду. Переважна більшість держав – Білорусь, Молдова, Польща, Росія і Румунія – обрали і до того часу закріпили у своєму конституційному законодавстві саме змішану систему організації державної влади, започатковану Францією ще у 1958 р.

Конституційована конструкція влади являла собою досить збалансовану систему, яка б могла забезпечити оптимальну взаємодію гілок влади для вирішення відповідних завдань та досягнення поставлених перед державою цілей. Але на практиці президентсько-парламентська система організації державної влади відійшла від свого теоретико-юридичного (конституційного) проекту. Відбулося утворення нетривкої рівноваги між президентською вертикаллю влади і парламентом з можливим взаємним блокуванням дій. На цьому етапі спостерігається намагання з боку чинного президента вивести себе та уряд з-під «опіки» Верховної Ради України, посилити свої позиції відносно парламенту. Але ані рішення Всеукраїнського референдуму від

16 квітня 2000 р. (про скорочення чисельності депутатів та їх статусу, про розширення переліку конституційних можливостей президента розпустити парламент з одного до трьох таких випадків тощо), ані парламентські вибори 2002 р. не дали бажаного Л. Кучмою результату. У промові з нагоди Дня незалежності 2008 р. Л. Кучма запропонував змінити президентсько-парламентську республіку на парламентсько-президентську. Але протягом двох років президентові так і не вдалося провести зазначені конституційні зміни через парламент. Сприятлива ситуація для цього з'явилася під час «помаранчевої революції», коли після другого туру голосування на виборах Президента України 21 листопада 2004 р. Верховна Рада України 8 грудня 2004 р. у пакеті прийняла кілька законів, спрямованих на нормалізацію кризової політичної ситуації, що склалася. Серед цих законів головним був Закон України «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-IV [8], у результаті якого виникла парламентсько-президентська система організації державної влади.

Фактично після обрання нового складу Верховної Ради України в березні 2006 р. розпочався четвертий етап в еволюції процесу організації державної влади. За новою юридичною конфігурацією конституціоналізовану форму державного правління стали визначати як парламентсько-президентську республіку, оскільки парламентські елементи стали домінувати над президентськими. Це виявилось, насамперед, у встановленні в Конституції України парламентської процедури формування уряду, де повноваження президента щодо формування уряду були обмежені його правом подавати для затвердження в парламенті запропоновану йому коаліційною більшістю депутатських фракцій кандидатуру Прем'єр-міністра України.

Подальша політична практика показала, що як экс-президент України В. Ющенко, так і новообраний президент В. Янукович не могли змиритися з таким станом речей. Апогеєм цього стало рішення Конституційного суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 р., згідно з яким Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV було визнано неконституційним, таким, що втрачає чинність, а всі нормативно-правові акти мали бути приведені у відповідність до Конституції України від 28 червня 1996 р. [8].

Отже, з 1 листопада 2010 р. починається п'ятий етап у трансформації процесу організації державної влади. З введенням у дію нормативних положень Конституції України від 28 червня 1996 р., а також Закону України «Про Кабінет Міністрів України

№ 2591-VI від 7 жовтня 2010 р. [11] можна стверджувати, що на цьому етапі юридична президентсько-парламентська організація державної влади набула максимально можливого зосередження державної влади в руках Президента України.

Один із недоліків президентсько-парламентської системи організації державної влади зумовлений способом легітимації інститутів державної влади, які є її структурними елементами. З трьох способів легітимації державної влади – традиційного (монархічного), харизматичного та раціонально-правового (за М. Вебером) – президентській системі притаманний здебільшого харизматичний спосіб, на основі якого легітимуються виконавча влада в особі президента. Його політичним наслідком є те, що до президента, який здійснює організацію виконавчої влади в Україні, відбувається рух та, відповідно, селекція політичних еліт. Їх «конкуренція», як правило, полягає в тому, щоб проникнути в «оточення» головного елітоутворюючого суб'єкта, пристосуватися до його потреб, і меншою мірою в тому, щоб пропонувати конкурентні варіанти розвитку країни.

Пірамідално побудована президентська вертикаль влади за відсутності реальної противаги з боку парламенту може надати такій організації державної влади елементів «стабільності», «динамічності» та «оперативності», але головна небезпека полягає в морально-етичних якостях обраного президента. На відміну від держав з парламентською системою організації державної влади, де глава виконавчої влади не пов'язаний жорстким терміном перебування на посаді і більш здатний до маневрів у кризових ситуаціях, держави з президентською або президентсько-парламентською системою таких можливостей не дають, оскільки будь-яка заміна одного глави виконавчої влади іншим навіть за кризових обставин до виборів неможлива. За умов загострення політичного протистояння, загрози насилля та перевороту президента важко замінити іншим, здатним досягти компромісу з опозицією. Щодо імпічменту президента, то ця процедура набагато складніша, порівняно з вотумом довіри до уряду з боку парламенту або ж до його голови. Нещодавно, у квітні 2013 р., з боку політично-опозиційних парламентських фракцій була спроба ініціювати висловлення недовіри до Прем'єр-міністра України, що, як відомо, закінчилось безрезультатно.

Наведений аналіз історичної генези організації державної влади в Україні свідчить про те, що президентсько-парламентська система організації державної влади потребує реформування. Вертикаль органів виконавчої влади, за Конституцією України,

розбудована від Кабінету Міністрів України до областей і районів, а через механізм делегування повноважень – до міст, селищ і сел, із розгалуженими структурними підрозділами, до відання яких належать питання галузевого та функціонального управління на відповідних територіях.

Практично функціонуюча президентсько-парламентська система організації державної влади в Україні – це така система стримувань і противаг між президентом, законодавчою і виконавчою гілками влади, за якої виконавча гілка влади повністю підпорядкована президенту, який призначає і звільняє із займаних посад прем'єр-міністра, міністрів Кабінету Міністрів України, голів центральних органів виконавчої влади, голів місцевих державних адміністрацій, але ніякої відповідальності за роботу виконавчої влади не несе; водночас Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган влади має в сутності лише погоджувальну функцію щодо інновацій президента України.

Визначимо, згідно з А. Лейпхартом, місце України на концептуальній карті сучасної демократії. Організація державної влади і адекватна їй форма державного правління за президентсько-парламентської республіки в Україні не була предметом дослідження науковця, однак ми спробуємо це з'ясувати за принципом аналогії, звертаючись до президентської моделі організації державної влади в США і до прем'єр-президентської моделі створеної де Голлем Французької республіки за двома шкалами: виміром виконавчої влади та роллю політичних партій у виробленні державної політики. У США і в Україні виконавча влада формується президентом і з 2010 р. має однопартійний характер. У США діє класична двопартійна система – мажоритарна виборча система простої більшості; Франція, на думку А. Лейпхарта, за концептуальною картою демократії стоїть поряд із Великобританією, Грецією, які також тяжіють до мажоритарного, а не до консенсусного її полюсу. Але при цьому Франція все-таки еволюціонує в бік консенсусної демократії (стабільна конституція, демократизація місцевого самоврядування тощо). Україна, що поєднує її із США, перебуває на мажоритарному полюсі демократії, тобто функціонує президентсько-парламентська система організації державної влади (коли президент-переможець одержує все), а вибори до законодавчого органу влади відбуваються за пропорційно-мажоритарною моделлю [16]. Таким чином, організацію державної влади в Україні не можна віднести до чистих типів демократичних моделей: консенсусної або мажоритарної; вона займає проміжну позицію між даними полюсами.

Список використаних джерел

1. **Алексєєнко І. Г.** Реформування форми державного правління в сучасній Україні як відображення взаємодії політичних інститутів / І. Г. Алексєєнко // Гілея. – 2011. – Вип. 44. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_44/Gileya44/P13_doc.pdf.
2. **Глотов Б. Б.** Культурно-цивілізаційний вибір українського народу : монографія / Б. Б. Глотов, Д. В. Вітер. – К. : Моноліт, 2009. – 318 с.
3. **Конституція незалежної України** : у 3 кн. / під заг. ред. С. Головатого ; упоряд. С. Головатий, Л. Юзьков. – Кн. I : Документи, коментарі, статті. – К. : Право. Укр. правнича фундація, 1995. – 398 с.
4. **Кульчицький В. С.** Історія держави і права України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик. – К. : Атіка, 2007. – 320 с.
5. **Орлов А. И.** Принятие решений. Теория и методы разработки управленческих решений : учеб. пособие для вузов / А. И. Орлов. – М. : Март, 2005. – 495 с.
6. **Про визнання** такими, що втратили чинність, указів Президента України щодо організації роботи Кабінету Міністрів України : Указ Президента України від 23 черв. 1994 р. № 336. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws.
7. **Про внесення** змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) України : Закон України від 12 лют. 1992 р. № 2113 // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 20. – Ст. 271.
8. **Про внесення** змін до Конституції України : Закон України від 8 груд. 2004 р. № 2222 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 49. – Ст. 3201.
9. **Про державну** владу і місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 18 трав. 1995 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1995. – № 18. – Ст. 133.
10. **Про заснування** поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 5 лип. 1991 р. № 1293 // Відом. Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 33. – Ст. 445.
11. **Про Кабінет** Міністрів України : Закон України від 7 жовт. 2010 р. № 2591 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 79. – Ст. 2792.
12. **Про керівництво** Кабінетом Міністрів України : Указ Президента України від 27 верес. 1993 р. № 383. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws.
13. **Про основні** засади організації функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України : Конституційний договір від 8 чер. 1995 р. № 1к/95 // Відом. Верховної Ради України. – 1995. – № 18. – Ст. 133.
14. **Про Представника** Президента України : Закон України від 5 берез. 1992 р. № 2167 // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 23. – Ст. 335.
15. **Шаповал В. М.** Конституційне право зарубіжних країн.

Академічний курс : підручник / В. М. Шаповал. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 480 с.

16. **Lijphart A.** Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in Thirty Six Countries / A. Lijphart. – New Haven, London : Yale University Press, 1999. – 256 p.

Надійшла до редколегії 19.09.13

УДК 35

Ігор ПИСЬМЕННИЙ

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ
СОЦІОСИНЕРГЕТИКИ В ДОСЛІДЖЕННІ ПРОЦЕСІВ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Розкриваються проблеми та перспективи застосування соціосинергетичного підходу до дослідження процесів публічного управління.

Ключові слова: синергетика, соціосинергетичний підхід, публічне управління, суспільний розвиток, соціальні системи.

Игорь Письменный. Проблемы и перспективы применения социосинергетики в исследовании процессов публичного управления.

Раскрываются проблемы и перспективы применения социосинергетического подхода к исследованию процессов публичного управления.

Ключевые слова: синергетика, социосинергетический подход, публичное управление, общественное развитие, социальные системы.

Igor Pysmennyu. Problems and prospects of sociosynergy application in the study of public administration processes

The problems and perspectives of the sociology and synergetic approach to the study of public administration processes are described.

Key words: synergy, sociology and synergetic approach, public administration, community development, social systems.

Серед сучасних методів наукових досліджень усе більшого значення набуває синергетика, яка, будучи міждисциплінарною наукою, спрямована на виявлення загальних закономірностей самоорганізації та еволюції складних систем будь-якого